

Grey Scale #13

Part Code
ST1316

DANES
-PICTA
.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ
Centralna Komisja Regulaminowa

Art. Plot. 27
1943

TYLKO DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO

UŻYCIE TAKTYCZNE
ARTYLERII PRZECIWLOTNICZEJ
WIELKIEJ JEDNOSTKI

WIELKA BRYTANIA
CZERWIEC 1943

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Colour Chart #13

Centimetres

Inches

DANES
-PICTA
.COM

107
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Centralna Komisja Regulaminowa

Art. Plot. 27

1943

30-9-43-10
TYLKO DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO

UŻYCIE TAKTYCZNE
ARTYLERII PRZECIWLOTNICZEJ
WIELKIEJ JEDNOSTKI

WIELKA BRYTANIA
CZERWIEC 1943
40-2-43

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ
Centralna Komisja Regulaminowa

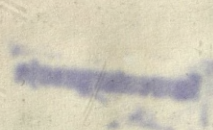
Art. Plot. 27
1943

✓
TYLKO DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO.

U Ż Y C I E T A K T Y C Z N E
A R T Y L E R I I P R Z E C I W L O T N I C Z E J
W I E L K I E J J E D N O S T K I

XXII 5.4.12 / 356.63-5.127

W I E L K A B R Y T A N I A
C z e r w i e c 1943
Stron druku 44, Załączników 2

80868

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

L.dz.478/C.K.R.43

Londyn, dnia 1 czerwca 1943 r.

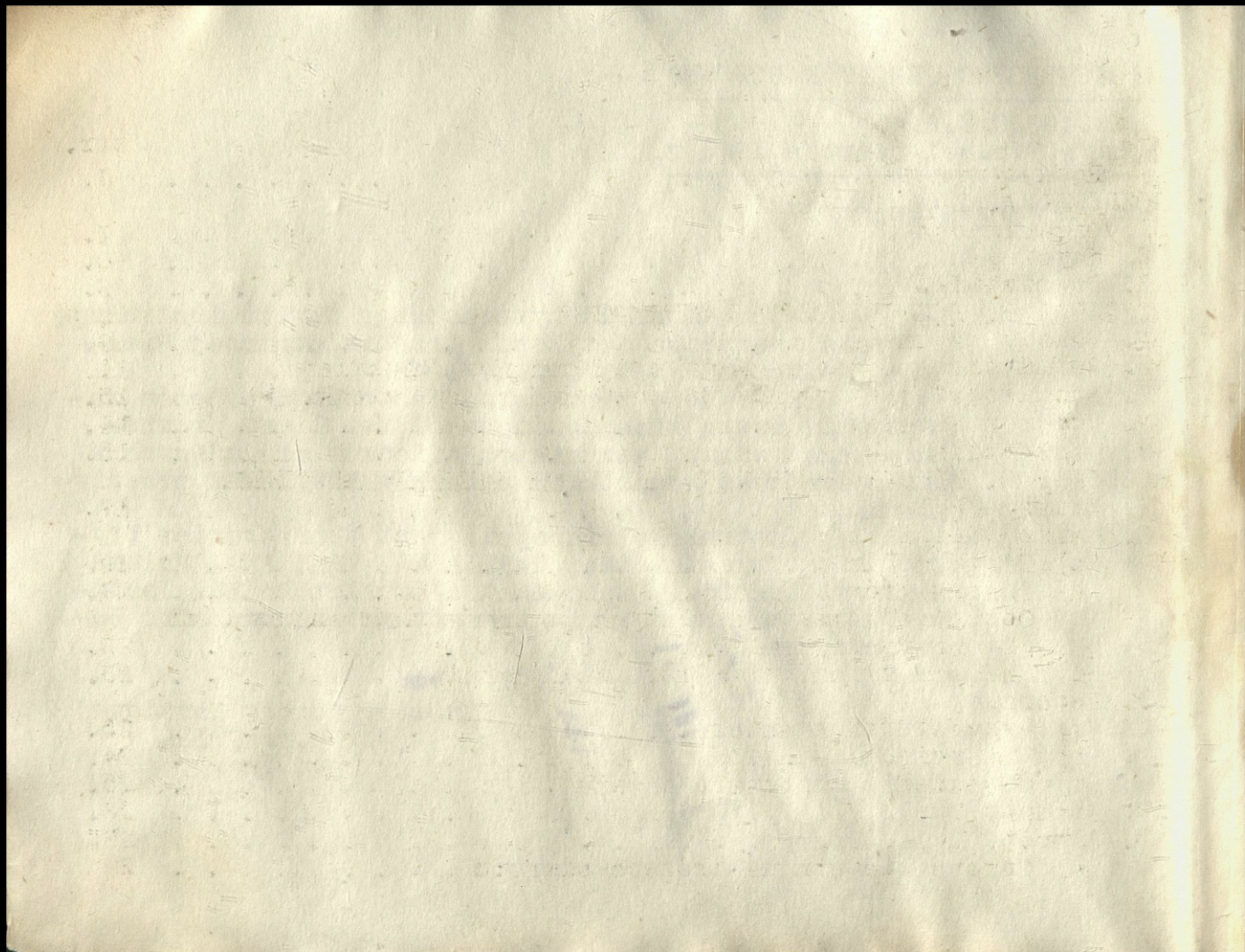
Rozkaz wprowadzający.

Wprowadzam do tymczasowego użytku instrukcję "Użycie taktyczne Artylerii Przeciwlotniczej Wielkiej Jednostki" Art.Plot.27/1943.

Z treścią niniejszej instrukcji polecam zapoznać wszystkich dowódców od batalionu /równorzędnego/ wzwyż, wszystkich oficerów pracujących w sztabach oraz wszystkich oficerów artylerii przeciwlotniczej.

Instrukcja niniejsza jest tłumaczeniem brytyjskiego wydawnictwa: "ARTILLERY TRAINING. Volume I. General Tactical Employment. Pamphlet No 13. Tactical Employment of Anti-Aircraft Artillery. 30th December, 1942.

Minister Obrony Narodowej
(-) Dr.M. KUKIEL
gen.dyw.

S P I S R Z E C Z Y		str.
Rozkaz wprowadzający		3.
ROZDZIAŁ A. ZASADY OGÓLNE.		
1. Organizacja		7.
2. Użycie		8.
3. Dowodzenie		9.
ROZDZIAŁ B. ROZMIESZCZENIE STANOWISK.		
4. Zasady ogólne		9.
5. Rozmieszczenie stanowisk artylerii plot. lekkiej		11.
6. Rozmieszczenie stanowisk artylerii plot. ciężkiej		13.
7. Wybór stanowisk		14.
8. Maskowanie		15.
ROZDZIAŁ C. UŻYCIĘ TAKTYCZNE ARTYLERII PRZECIWLOTNICZEJ.		
9. Zasady ogólne		17.
10. Marsz zbliżania		
a) Uwagi ogólne		19.
b) Obrona dróg		19.
c) Obrona oddziałów czołowych po nawiązaniu styczności z nieprzyjacielem		22.
d) Miejsce zwiadów w marszu zbliżania		23.
11. Natarcie		
a) Przygotowanie natarcia		23.
b) Natarcie		24.
c) Obsadzenie zdobytego terenu		25.
12. Obrona		26.
13. Odwrot		28.
a) Obrona cieśnin na drogach odwrotu		28.

	str.
b) Obrona straży tylnej.	28.
14. Artyleria przeciwlotnicza korpusu i armii	29.
15. Uzgodnianie zadań	29.
ROZDZIAŁ D. ARTYLERIA PRZECIWLOTNICZA W OBRONIE PRZECIWPANCERNEJ.	
16. Zasady ogólne	30.
17. Obrona ppanc jako zadanie drugorzędne	31.
18. Obrona ppanc jako zadanie główne (art.plot.lekka)	32.
19. Wybór stanowisk przeciwpancernych	33.
ROZDZIAŁ E. STRZELANIE DO INNYCH CEŁÓW.	
20. Artyleria przeciwlotnicza ciężka.	33.
21. Artyleria przeciwlotnicza lekka	34.
ROZDZIAŁ F. WIADOMOŚCI O NIEPRZYJACIELU.	
22. Wiadomości o lotnictwie nieprzyjaciela.	35.
ROZDZIAŁ G. OBOWIĄZKI SZTABÓW.	
23. Zasady ogólne	37.
24. Rozkazy bojowe.	38.
25. Zaopatrywanie w polu.	39.
ROZDZIAŁ H. ŁĄCZNOŚĆ.	
26. Artyleria przeciwlotnicza lekka	41.
27. Artyleria przeciwlotnicza ciężka.	42.
SŁOWNICZEK.	
a) Angielsko-polski	43.
b) Polsko-angielski	44.
Załącznik 1. Organizacja pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej.	
Załącznik 2. Wzór meldunku o działalności lotniczej.	

ROZDZIAŁ 1

ZASADY OGÓLNE

Artyleria przeciwlotnicza zarówno lekka jak i ciężka jest zorganizowana w pułki.

1
Organi-
zacja

Pułk artylerii przeciwlotniczej lekkiej posiada 54 działa, zaś pułk artylerii przeciwlotniczej ciężkiej posiada 24 działa.

Artyleria przeciwlotnicza jest w następujący sposób przydzielana do jednostek liniowych:

(a) Jeden pułk artylerii przeciwlotniczej lekkiej stanowi składową część dywizji zwykłej, dywizji pancerniej, albo dywizji piechoty⁺).

(b) Do korpusów i armij są przydzielane dodatkowe pułki artylerii przeciwlotniczej lekkiej.

(c) Jeden, albo więcej pułków artylerii przeciwlotniczej ciężkiej wchodzi w skład armii.

(d) Rezerwa artylerii przeciwlotniczej lekkiej i ciężkiej znajduje się w dyspozycji Naczelnego Wodza.

Zależnie od zadania taktycznego, każdy z wyżej wymienionych pułków artylerii przeciwlotniczej może być przydzielony do jednostki niższego szczebla niż wymienione

⁺) Według organizacji brytyjskiej dywizja zwykła posiada dwie brygady piechoty i jedną brygadę czołgów; dywizja pancerna posiada jedną brygadę pancerną i jedną brygadę piechoty; dywizja piechoty posiada trzy brygady piechoty.

pod (a) do (c).

Organizacja pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej jest podana w załączniku 1+).

2 Użycie

Zasadniczym zadaniem artylerii przeciwlotniczej lekkiej i ciężkiej jest zwalczanie lotnictwa nieprzyjacielskiego.

W wyjątkowych wypadkach oddziały, albo pojedyncze działa artylerii przeciwlotniczej lekkiej i ciężkiej mogą otrzymać zadanie obrony przeciwpancernej, oprócz tego zaś działa artylerii przeciwlotniczej ciężkiej - zadanie zwalczanie innych celów naziemnych znajdujących się w ich zasięgu.

Zasadniczym zadaniem artylerii przeciwlotniczej lekkiej jest obrona przeciwlotnicza:

- oddziałów wojsk, np. rejonów stanowisk artylerii polowej i t.p.,
- dróg, lub tych ich odcinków, które mogłyby łatwo zostać zatarasowane przez działalność lotnictwa nieprzyjacielskiego, np. mosty, ciśnieiny i t.p.,
- wrażliwych obiektów, np. wysunięte lądowiska i lotnisk, stanowiska dowództw, warsztaty i t.p.

+) Pułki artylerii przeciwlotniczej lekkiej przydzielone do dywizyj i korpusów posiadają jedną trzecią dział wyposażoną w przeliczniki No.3. Inne pułki artylerii przeciwlotniczej lekkiej posiadają wszystkie działa wyposażone w przeliczniki No 3.

Zasadniczym zadaniem artylerii przeciwlotniczej ciężkiej jest obrona wrażliwych obiektów.

Artyleria przeciwlotnicza wielkiej jednostki stanowi organiczną część artylerii tej jednostki.

Dowódca pułku artylerii przeciwlotniczej dywizji jest doradcą dowódcy artylerii dywizyjnej w sprawach obrony przeciwlotniczej. Dowódca artylerii dywizyjnej może go upoważnić do występowania w jego imieniu w tych sprawach.

Dowódca pułku artylerii przeciwlotniczej dywizji jest odpowiedzialny za przydział poszczególnych dywizjonów i baterij swego pułku do oddziałów dywizji.

Jeżeli do wielkiej jednostki zostaną przydzielone więcej niż dwa pułki artylerii przeciwlotniczej, będą one zazwyczaj sformowane w brygadę artylerii przeciwlotniczej. Dowódca brygady przeciwlotniczej występuje wówczas jako bezpośredni doradca dowódcy wielkiej jednostki.

R O Z D Z I A Ł B

R O Z M I E S Z C Z E N I E S T A N O W I S K

Rozmieszczenie stanowisk ogniowych artylerii przeciwlotniczej powinno zapewniać jak największą koncentrację ognia przez jak najdłuższy czas zanim samolot rozpocznie wykonywanie swego zadania. Na rozmieszczenie stanowisk ogniowych wpływają następujące czynniki:

3
Dowodzenie

4
Zasady
ogólne

- (a) Właściwości sprzętu.
- (b) Ilość dział posiadanych. Wielka jednostka będzie rzadko posiadała taką ilość dział, która umożliwi całkowitą obronę przeciwlotniczą. Przy rozmieszczaniu dział należy brać pod uwagę:
 - artyleria przeciwlotnicza lekka powinna zapewniać obronę ze wszystkich kierunków; należy stosować ugrupowanie w głąb zwłaszcza na najbardziej niebezpiecznych, albo na najbardziej prawdopodobnych kierunkach nalotu.
 - artyleria przeciwlotnicza ciężka powinna zapewniać obronę ze wszystkich kierunków; największe nasilenie ognia powinno przypaść na kurs bombardowania.Przy rozmieszczaniu stanowisk zarówno artylerii przeciwlotniczej lekkiej jak i ciężkiej, należy brać pod uwagę wzajemne wsparcie ogniowe (patrz paragraf 5, punkt c). Dla zastosowania czynnika zaskoczenia należy przewidzieć odpowiednią ilość stanowisk zapasowych.
- (c) Metody stosowane przez lotnictwo nieprzyjacielskie. Lotnictwo nieprzyjacielskie stale zmienia metody działania. Zmiany te muszą być obserwowane i brane pod uwagę przy rozmieszczaniu stanowisk. Spostrzeżenia na ten temat muszą być stale podawane do ogólnej wiadomości (patrz rozdział F).
- (d) Wielkość i właściwości bronionego obiektu. Naloty

na małe cele są najczęściej wykonywane z lotu ko-
szącego, albo nurkowego. Bombardowanie z dużych
wysokości bywa rzadko stosowane. Przy rozmieszcza-
niu lekkich dział należy to brać pod uwagę. Kieru-
nek nalotu może być uzależniony od warunków tere-
nowych i od kształtu celu.

Przy rozmieszczaniu stanowisk ogniowych artylerii
przeciwlotniczej lekkiej należy brać pod uwagę następu-
jące czynniki w kolejności, w jakiej są podane poniżej:

(a) Zapewnienie obrony przy wszystkich możliwych kie-
runkach nalotu, biorąc pod uwagę następujące
względy:

- normalnie bateria jest najmniejszą jednostką,
której może być powierzona zadanie taktyczne.
- zależnie od ukształtowania terenu większość
dział powinna być rozmieszczona w granicach od
400 do 800 metrów od granic bronionego obiektu.
Tylko w wyjątkowych wypadkach można wybierać
stanowiska ogniowe wyłącznie do zwalczania sa-
molotów nurkujących.
- dowódca baterii powinien uzgodnić rozłożenie
wycinków bezpieczeństwa (martwych) poszczegół-
nych dział; jak największa ilość dział powinna
mieć możliwość strzelania ponad bronionym obiek-
tem.
- naloty są często wykonywane od strony słońca

5
Rozmiesz-
czenie
stanowisk
art.plot.
lekkiej

w celu oślepienia celowniczych.

- żaden z kierunków nalotu nie może się znajdować w wycinkach bezpieczeństwa (martwych) wszystkich dział jednocześnie.

- (b) Ugrupowanie w głąb. Działa powinny być ugrupowane w głąb w celu uzyskania jak największej skuteczności zwalczania samolotów nieprzyjacielskich, które mogą nadlatywać z różnych kierunków, na różnych wysokościach i z różnymi szybkościami. Ma to również na celu uzyskanie większego nasilenia ognia na najniebezpieczniejszych kierunkach nalotów, oraz wcześniejsze rozpoczęcie ostrzeliwania samolotu.
- (c) Wzajemne wsparcie ogniowe. Wzajemne wsparcie ogniowe ma bardzo duże znaczenie szczególnie w terenie otwartym, oraz gdy są spodziewane naloty na większą skalę. Działa mogą się wspierać ogniem tylko wtedy, gdy mają możliwość wzajemnego wglądu i jeżeli nie są rozstawione dalej, niż 1000 metrów jedno od drugiego. Jeżeli do obrony jakiegoś obiektu zostały przydzielone zarówno lekkie, jak i ciężkie działa przeciwlotnicze, należy również uwzględnić wzajemne wsparcie między nimi i odpowiednio rozmieścić stanowiska. W terenie zapewniającym naturalne maskowanie, oraz gdy działa są dostatecznie okopane, znaczenie wzajemnego wsparcia ogniowego jest mniejsze i można wtedy przyjąć rozmieszczenie stanowisk zapewniające wsparcie ogniowe w mniejszym stopniu.

- (d) Dla każdego działu należy wybrać oddzielne stanowisko zapasowe wrez z dojazdami. Działonowi powinni otrzymać szczegółowe rozkazy dotyczące przejścia na stanowisko zapasowe. Dowódca baterii powinien tak rozplanować przesunięcia poszczególnych działonów w czasie, aby jak najmniejsza ilość dział była na kołach jednocześnie⁺). Naogół stanowiska zapasowe nie powinny być wybierane dalej, niż 200 metrów od stanowiska zasadniczego.

Przy rozmieszczaniu stanowisk ogniowych artylerii przeciwlotniczej ciężkiej należy brać pod uwagę następujące czynniki:

6
Rozmiesz-
czenie
stanowisk
art.plot.
ciężkiej

- (a) Najczęściej stanowiska będą tak rozmieszczone, aby zapewnić obronę przeciwlotniczą ze wszystkich kierunków i nie będą one dalej, jak 2500 do 3500 metrów od granic bronionego obiektu. Odległość ta będzie jednak zależała od wielu czynników i dlatego nie można powyższych liczb przyjmować jako ścisłą regułę, którą należy stosować we wszystkich okolicznościach. Jeżeli obiekt broniony jest bardzo rozległy, niektóre działa mogą być umieszczone w pobliżu poszczególnych wrażliwych punktów i przeznaczone specjalnie do ich obrony. Mogą one

⁺) Strzelanie z dział nieusadowionych jest nie wskazane jako mniej celne i powodujące szybsze zużycie sprzętu, nie ma jednak zakazu strzelania z kół.

- wtedy znaleźć się bardzo blisko granicy obiektu.
- (b) Naogół baterie nie powinny być rozdzielane na plutony, z których każdy zajmowałby inne stanowisko, trzeci bowiem zestaw przyrządów pomiarowych znajdujący się na wyposażeniu dywizjonu jest zespołem zapasowym. O ile jednak przewiduje się tylko strzelanie do celów widocznych, a więc nie zachodzi potrzeba użycia obydwu radiocelowników dywizjonu, rozdzielenie jednej z baterij na dwa plutony może być usprawiedliwione.
- (c) Należy rozpoznać stanowiska zapasowe i dojazdy do nich. Dowódca pułku musi wydać szczegółowy rozkaz określający okoliczności w jakich stanowiska mają być zmienione; może on upoważnić dowódców dywizjonów, albo oficerów ogniowych do nakazania zmiany stanowiska. Stanowisko zapasowe nie powinno znajdować się dalej jak 1000 metrów od stanowiska zasadniczego.

7
Wybór
stanowisk

Warunki jakim powinno odpowiadać idealne stanowisko ogniowe dla lekkiego działu przeciwlotniczego:

- pole widzenia 360° do odległości 5000 metrów przy jak najmniejszym kącie zakrycia, który w pewnych okolicznościach powinien być poniżej poziomu,
- dostatecznie poziomy grunt na stanowisku,
- dobre warunki naturalnego maskowania,
- ukrycie przed obserwacją naziemną,

- wycinek bezpieczeństwa (martwy) zgodnie z ogólnym planem,
- łatwy dojazd zarówno w dzień, jak i w nocy, bez względu na pogodę,
- osłona przed atakiem naziemnym,
- możliwość ostrzelenia prawdopodobnych kierunków natarcia czołgów.

Warunki jakim powinno odpowiadać idealne stanowisko bojowe dla baterii artylerii przeciwlotniczej ciężkiej:

- pole widzenia 360° do odległości największego zasięgu dział,
- dostatecznie poziomy i twardy grunt na stanowisku,
- odpowiednie stanowisko dla radiocelownika,
- dobre warunki naturalnego maskowania,
- osłona przed atakiem naziemnym,
- łatwy dojazd zarówno w dzień, jak i w nocy, bez względu na pogodę,
- możliwość ostrzelenia prawdopodobnych kierunków natarcia czołgów.

Maskowanie przed obserwacją z powietrza jest bardzo ważne, a to z następujących powodów:

- doświadczenie wykazało, że działa nie zamaskowane są zazwyczaj gwałtownie atakowane przez lotnictwo nieprzyjacielskie,
- wykrycie stanowisk artylerii przeciwlotniczej zdradza istnienie wrażliwego obiektu, który w przeciwnym razie mógłby pozostać niewykryty.

Maskowanie

Maskowanie dział przeciwlotniczych jest oparte na tych samych zasadach, co maskowanie dział artylerii polowej (patrz "Ogólna Instrukcja Maskowania" 0.14/1941), z wyjątkiem stosowania naturalnego zakrycia od góry. Przy stosowaniu maskowania należy brać pod uwagę sytuację taktyczną. Celem maskowania jest nie tylko uniemożliwienie obserwacji nieprzyjaciela, lecz również wprowadzenie go w błąd.

Zawsze, gdy to jest tylko możliwe, należy przed wyborem rejonu stanowisk przestudiować zdjęcia lotnicze terenu. Ułatwi to wybranie takich miejsc, które zapewniają najlepsze warunki naturalnego maskowania.

Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo wykrycia przez nieprzyjaciela takich obiektów jak stanowiska dowództwa, rejonu odwodów i tym podobnych celów, należy położyć bardzo silny nacisk na maskowanie. Artyleria przeciwlotnicza broniąca takich obiektów otrzyma zazwyczaj rozkaz, aby nie otwierać ognia do samolotów nieprzyjacielskich dopóki nie zaatakują one bronionych obiektów.

Specjalną uwagę należy zwrócić na:

- drogi dojścia, wykorzystanie istniejących w terenie dróg i ścieżek, możliwość powstania nowych dróg i ścieżek, granice pól uprawnych,
- unikanie symetrii (na przykład w rozmieszczeniu amunicji dokoła dział),
- wykorzystanie rzeźby terenu, żywopłotów, krzaków, zagejników, zabudowań gospodarczych i przemysłowych,

- wykorzystanie porzuconych rowów i stanowisk broni,
- urządzenie stanowisk pozornych.

Zawsze jednak należy mieć przede wszystkim na uwadze uzyskanie odpowiedniego pola ostrzału dla obrony obiektu.

Należy dążyć do tego, aby pole ostrzału każdego działka było możliwie jak największe. Niezależnie od wymaganego stopnia ukrycia pole to nie powinno być mniejsze niż 180° . Mogą jednak zaistnieć wyjątkowe okoliczności, w których niemożliwe do uniknięcia przeszkody spowodują jeszcze dalej idące zmniejszenie pola ostrzału.

R O Z D Z I A Ł C

U Ż Y C I E T A K T Y C Z N E

A R T Y L E R I I P R Z E C I W L O T N I C Z E J

Zasadniczym zadaniem artylerii przeciwlotniczej jest 9
zwalczanie samolotów nieprzyjacielskich, jednakże musi Zasady
ona być stale gotowa do zwalczania celów naziemnych, albo ogólne
morskich w granicach jej zasięgu.

Najlepsze wykorzystanie działek uzyskuje się przez zcentralizowanie dowodzenia, jednak w działaniach ruchowych może zajść potrzeba decentralizacji dowodzenia. Z tego powodu organizacja pułków artylerii przeciwlotniczej jest bardzo elastyczna. Dywizjony i baterie pułków artylerii przeciwlotniczej lekkiej, oraz dywizjony pułków artylerii

przeciwlotniczej ciężkiej mogą być przydzielane do wsparcia mniejszych jednostek i oddziałów.

W celu całkowitego wykorzystania wszystkich posiadanych dział przeciwlotniczych, dowódca układający plan obrony przeciwlotniczej musi przestudiować wszystkie zadania z punktu widzenia ich ważności i ustalić pierwszeństwo zadań. Czas zużyty na przemarsze powinien być skrócony do minimum. Oddziały i pododdziały artylerii przeciwlotniczej powinny mieć pozwolenie poruszania się podczas postojów innych oddziałów, powinny otrzymać pierwszeństwo przejazdu po drogach i powinny mieć pozwolenie poruszania się w taktycznych przerwach pomiędzy kolumnami innych broni.

Jeżeli dowódca dywizji, lub korpusu, planując obronę przeciwlotniczą, dojdzie do wniosku, że jakieś zadanie czy zadania wymagają obrony przez artylerię przeciwlotniczą ciężką, powinien niezwłocznie zwrócić się do dowódcy wyższej jednostki o jej przydzielenie.

Jednostką taktyczną pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej jest bateria. Rozdzielanie baterii na plutony z przydzieleniem każdemu plutonowi oddzielnego zadania taktycznego jest dopuszczalne tylko w wyjątkowych okolicznościach. Dowódca pobierający taką decyzję musi pamiętać, że mniej niż sześć dział może wykonywać tylko ogień wzbraniający i że rozdzielenie baterii spowoduje trudności natury gospodarczej dla jej dowódcy.

Jednostką taktyczną pułku artylerii przeciwlotniczej

ciężkiej jest dywizjon. Mniej niż cztery działa strzelające z jednego stanowiska bojowego mogą wykonać tylko ogień wzbraniający. Bateria wydzielona z dywizjonu na czas dłuższy napotka duże trudności gospodarcze.

a) Uwagi ogólne.

Należy się zawsze liczyć z tym, że nieprzyjaciół użyje swoje lotnictwo na wielką skalę dla zdeorganizowania zbliżających się wojsk przez nękanie kolumn w marszu i dla opóźnienia ruchu przez niszczenie dróg.

W czasie marszu zbliżenia artyleria przeciwlotnicza ma dwa główne zadania:

- obrona drogi, lub dróg marszu wielkiej jednostki,
- obrona oddziałów czołowych rozwijających się do natarcia po nawiązaniu styczności z nieprzyjacielem.

Dowódca określi wymagania stawiane artylerii przeciwlotniczej w związku z wykonaniem tych dwóch zadań i na tej podstawie zostaną przydzielone oddziały artylerii przeciwlotniczej.

b) Obrona dróg.

Zadaniem artylerii przeciwlotniczej wyznaczonej do obrony dróg jest niedopuszczenie do zatrzymania maszerujących kolumn w wyniku zablokowania drogi przez działalność lotnictwa nieprzyjacielskiego. Samą kolumną zapewnić sobie ciągłość ruchu przez zastosowanie regulacji ruchu, dyscyplinę marszową i własne środki obrony przeciwlotniczej.

10

Marsz

zbliżania

Droga może być zablokowana przez gruzy zniszczonych budynków w miejscowościach gęsto zabudowanych, przez leje bomb w ciasninach, albo przez zniszczenie mostów. Jeżeli droga może być w jakimś miejscu łatwo zablokowana, a nie ma innych dróg równoległych, obrona przeciwlotnicza takiego miejsca staje się szczególnie ważna.

Dowódca wielkiej jednostki określa ilość i stopień ważności poszczególnych punktów wrażliwych. Doradcą jego jest dowódca artylerii dywizyjnej, albo występujący w jego imieniu dowódca pułku artylerii przeciwlotniczej, który określa ilość dział potrzebną do obrony poszczególnych punktów wrażliwych, oraz ilość posiadanych środków obrony przeciwlotniczej. Dowódca całości ustala ostateczny przydział zadań.

Mapa nie zawsze pozwoli na ustalenie stopnia ważności poszczególnych zadań. Dokładniejsze wiadomości można uzyskać z fotografii lotniczych, od ludności miejscowej, oraz przez rozpoznanie terenu wykonane przez oficera. Jeżeli istnieją wątpliwości co do stopnia ważności dwóch lub więcej zadań, może zajść potrzeba pozostawienia pewnej ilości dział do dyspozycji oficera, który wyda rozkaz ich użycia na podstawie wykonanego przez siebie rozpoznania przeciwlotniczego w terenie. Oficerem tym zazwyczaj będzie jeden z dowódców dywizjonów.

Miejsca wyładowania i załadowania wojska na samochody powinny być rozrzucone w terenie i dobrze ukryte. Należy unikać gromadzenia większych ilości wojska na punkcie

przejścia. Rejony te nie będą naogół wymagały obrony przeciwlotniczej.

W miarę posuwania się jednostki naprzód niektóre zadania wykonywane przez nią będą przejmowane przez wyższą jednostkę. Działa, które zajęły stanowiska w obronie drogi muszą pozostać na stanowiskach tak długo, aż posuwająca się naprzód kolumna minie je. W następstwie działa te mogą napotkać na duże trudności w zajęciu swego miejsca w maszerującej kolumnie. Dlatego niektóre zadania mogą być od samego początku wykonywane przez artylerię przeciwlotniczą wyższej jednostki, a w związku z tym dywizjony, albo baterie pułków wchodzących w skład korpusu lub armii będą się posuwały w pobliżu czoła kolumn dywizyjnych.

Przemarszem artylerii przeciwlotniczej przydzielonej do obrony drogi kieruje dowódca tej brygady, która na danej drodze znajduje się na czele. Działa artylerii przeciwlotniczej powinny się znajdować tak blisko czoła kolumny, jak na to pozwala sytuacja taktyczna, o ile możliwe, tuż za oddziałem przednim straży przedniej. Działa ciężkie zazwyczaj będą się posuwały za oddziałem głównym straży przedniej.

Pewna ilość artylerii przeciwlotniczej lekkiej wielkiej jednostki udającej się do rejonu koncentracji, albo do rejonu odwodów może być wysłana naprzód w celu przygotowania obrony tego rejonu na czas przybycia jednostki.

Artyleria przeciwlotnicza wyznaczona do obrony drogi nie powinna wykonywać innych zadań przed przybyciem do

wyznaczonego odcinka drogi, z wyjątkiem obrony własnej, oraz z wyjątkiem wypadku, gdy kolumna zostanie zatrzymana. Decyzja pozostawiona jest zazwyczaj dowódcy baterii, albo jego zastępcy.

Jeżeli wielka jednostka posuwa się kilku równoległymi drogami, dowódca artylerii przeciwlotniczej lekkiej musi rozważyć przy ustalaniu przydziału zadań z dowódcą całości, czy stanowiska ogniowe należy wybrać wzdłuż jednej z dróg, czy też wzdłuż linii poprowadzonych wpoprzek osi marszu. Decyzja jego będzie zależała od:

- odległości między punktami wrażliwymi wzdłuż drogi,
- odległości między drogami,
- możliwości komunikacyjnych w kierunku poprzecznym do osi marszu.

Rozłożenie stanowisk wzdłuż głównej osi marszu ułatwia sprawę przydziału oddziałów artylerii przeciwlotniczej do poszczególnych kolumn; rozłożenie stanowisk wpoprzek osi marszu ułatwia dowodzenie i zaopatrzenie wskutek skrócenia dróg komunikacyjnych.

c) Obrona oddziałów czołowych po nawiązaniu styczności z nieprzyjacielem.

Oddziały artylerii przeciwlotniczej przeznaczone do obrony oddziałów czołowych natychmiast po nawiązaniu styczności z nieprzyjacielem powinny maszerować w pobliżu czoła kolumny. Oddziałów tych nie wolno używać do obrony drogi przed nawiązaniem styczności z nieprzyjacielem. Są one przeznaczone do wsparcia brygad czołowych

których dowódcy są odpowiedzialni za ich przesunięcia.

Zadania artylerii przeciwlotniczej w obronie wojsk rozwijających się do natarcia obejmują również obronę rejonów stanowisk artylerii polowej i dróg dojazdowych do nich. Jeżeli ilość posiadanej artylerii przeciwlotniczej pozwala na to, należy do wykonania tego zadania wyznaczyć dywizjon artylerii przeciwlotniczej lekkiej z artylerii przeciwlotniczej przydzielonej do wsparcia brygady czołowej.

d) Miejsce zwiadów w marszu zbliżania.

Zwiady baterij (rzuty "R") wyznaczonych do obrony drogi powinny maszerować ze oddziałem wyznaczonym do osłony zwiadów.

Zwiady baterij wyznaczonych do obrony brygad czołowych powinny maszerować w pobliżu czoła kolumny i utrzymywać styczność ze zwiadami oddziałów, wraz z którymi baterie mają się rozwinąć.

a) Przygotowanie natarcia.

Podczas przygotowania natarcia dowodzenie artylerią przeciwlotniczą powinno być zcentralizowane.

W czasie natarcia część artylerii przeciwlotniczej pozostanie na stanowiskach ogniowych do obrony węzłów komunikacyjnych, ciążnin na drogach dojazdowych i warsztatów wielkiej jednostki.

Zadania pozostałej części artylerii przeciwlotniczej obejmują w czasie przygotowania natarcia obronę:

11
Natarcie

- wysuniętych dróg dojazdowych,
- rejonów koncentracji i przegrupowań,
- rejonów stanowisk artylerii polowej,
- wysuniętych ładowisk (o ile nie jest to wykonywane przez artylerię przeciwlotniczą korpusu),
- stanowisk dowództw.

Często będzie pożądanym wydanie rozkazu niektórym oddziałom artylerii przeciwlotniczej wykonującym wyżej wymienione zadania, aby nie otwierały ognia do chwili gdy uzyska się pewnoś, że nieprzyjaciel wykrył działalność oddziałów własnych w danym rejonie.

Obrona wysuniętych węzłów komunikacyjnych może wymagać użycia artylerii przeciwlotniczej ciężkiej. Jeżeli nie można do tego celu użyć artylerii ciężkiej, artyleria przeciwlotnicza lekka będzie strzelała do celów znajdujących się poza jej zasięgiem w celu ich odstraszenia.

b) Natarcie.

Podczas natarcia większość artylerii przeciwlotniczej będzie wykonywała te same zadania, co w czasie przygotowania natarcia, lecz część jej może być użyta do obrony przejść przez przeszkody, jak na przykład przejścia przez pola minowe, albo mosty, przez które muszą przechodzić odwody. Dla wykonania tych ostatnich zadań przydziela się do poszczególnych brygad dywizjony, albo baterie artylerii przeciwlotniczej, które najlepiej jest wyznaczyć z artylerii przeciwlotniczej poprzednio przydzielonej do obrony rejonów koncentracji i przegrupowań. Celem

zapewnienia jak najdłuższego pozostawania ich na stanowiskach bojowych, powinny one otrzymać rozkaz zmienienia stanowisk albo o pewnej godzinie, albo wtedy, gdy oddziały nacierające osiągną pewną linię. Naogół będą one mogły posuwać się bezpośrednio za artylerią przeciwpancerną.

Artyleria przeciwlotnicza ciężka naogół nie będzie zmieniała stanowisk podczas trwania natarcia. Będzie ona wykonywać te same zadania, co w czasie przygotowania natarcia.

c) Obsadzenie zdobytego terenu.

Podczas obsadzania zdobytego terenu artyleria przeciwlotnicza lekka może być potrzebna do obrony zdobytych obiektów i przygotowywanych pozycji. Tak jak w czasie natarcia, oddziały artylerii przeciwlotniczej lekkiej będą przydzielane do wsparcia poszczególnych brygad. Należy całkowicie wykorzystać ruchliwość dział na podwoziach o własnym napędzie.

Zdjęcia lotnicze są bardzo pomocne w wyborze rejonów stanowisk artylerii przeciwlotniczej. Stanowiska te powinny być ukryte przed obserwacją naziemną. Przy wyborze stanowisk należy uwzględniać możliwość użycia artylerii przeciwlotniczej do obrony przeciwpancernej.

Artyleria przeciwlotnicza lekka przydzielona do obrony rejonów stanowisk artylerii i dowództw powinna się posuwać naprzód wraz z oddziałami i dowództwami których broni.

Oddziały artylerii przeciwlotniczej lekkiej przydzie-

lone do obrony oddziałów pancernych mogą w tym okresie otrzymać rozkaz posuwania się naprzód wraz z kompaniami (kolumnami) zaopatrzenia celem zorganizowania obrony przeciwlotniczej czołgów podczas uzupełniania przez nie zapasów paliwa i amunicji.

12
Obrona

W pierwszej fazie zajmowania pozycji obronnych zadania artylerii przeciwlotniczej mogą obejmować obronę:

- cisańnin, włączając w to przejścia przez główne przeszkody,
- rejonów odwodów, stanowisk artylerii i dowództw,
- wysuniętych lądowisk (o ile nie jest to wykonywane przez artylerię przeciwlotniczą korpusu),

Artyleria przeciwlotnicza ciężka powinna być użyta do obrony pozycji głównego oporu.

W końcowej fazie rozbudowy pozycji obronnej dodatkowe zadania artylerii przeciwlotniczej obejmują obronę:

- stanowisk piechoty znajdujących się w rejonach wrażliwych na bombardowanie z lotu nurkowego, np: we wsiach,
- rejonów ruchomych odwodów,
- warsztatów wielkiej jednostki.

Jeżeli rzut B taboru bojowego znajduje się daleko w tyle, może on stosować albo bierną obronę przeciwlotniczą przez rozproszenie i ukrycie, albo może być zgrupowany i broniony przez artylerię przeciwlotniczą korpusu.

Pierwotny przydział zadań zostaje wykonany na podsta-

wie planu opracowanego centralnie, po zajęciu jednak stanowisk oddziały i pododdziały artylerii przeciwlotniczej przechodzą pod dowództwo dowódcy danego odcinka.

Tylko w wyjątkowych okolicznościach wolno dawać zadanie przeciwpancerne jako zadanie główne artylerii przeciwlotniczej i wobec tego stanowisk artylerii przeciwlotniczej nie można uważać za część składową ogólnego systemu obrony przeciwpancernej.

Przy rozmieszczaniu stanowisk artylerii przeciwlotniczej w obronie należy przede wszystkim brać pod uwagę następujące czynniki:

- stanowiska ogniowe muszą być ukryte przed obserwacją naziemną i wkopane,
- wobec tego, że artyleria przeciwlotnicza jest bardzo wrażliwa na działania wojsk **naziemnych**, **stanowiska** jej powinny się znajdować w rejonie stanowisk piechoty.
- część artylerii przeciwlotniczej może otrzymać rozkaz nie otwierania ognia dopóki nieprzyjaciel nie rozpocznie ataku, a to w celu uniknięcia przedwczesnego wykrycia i zniszczenia jej, jak również celem nie ściągania uwagi nieprzyjaciela na pewne rejony,
- dowódcy artylerii przeciwlotniczej lekkiej muszą być gotowi do udzielenia wskazówek co do powiązania ognia podległych im dział z ogniem broni przeciwlotniczej oddziałów wspieranych.

13
Odwrót

Dwa zasadnicze zadania artylerii przeciwlotniczej w odwrocie są następujące:

- obrona cieśnin na drogach odwrotu,
- obrona straży tylnej.

a) Obrona cieśnin na drogach odwrotu.

Obrona dróg powinna być zorganizowana w ramach dywizji jednak dowodzenie może być zdecentralizowane przez przydzielenie oddziałów i pododdziałów artylerii przeciwlotniczej do poszczególnych oddziałów dywizji na czas marszu.

Decentralizacja dowodzenia może być konieczna z uwagi na to, że w czasie wycofywania się poszczególnych oddziałów, artyleria przeciwlotnicza powinna jak najdłużej pozostać na stanowiskach ogniowych.

W odwrocie może zajść konieczność obrony kolumn marszerujących. Artyleria przeciwlotnicza przydzielona do wykonania tego zadania powinna być na czas marszu oddana pod rozkazy dowódców tych kolumn.

Gdy tylko wycofujące się oddziały osiągną nowe pozycje obronne, artyleria przeciwlotnicza wraca pod bezpośrednie dowództwo dowódcy dywizji.

b) Obrona straży tylnej.

Obrona straży tylnej wymaga daleko idącej decentralizacji dowodzenia. Oddziały i pododdziały artylerii przeciwlotniczej powinny być oddane pod rozkazy poszczególnych dowódców straży tylnej aby mogły na czas otrzymać rozkaz wycofania się. Działają na podwoziach o własnym na-

pędzie nadają się specjalnie do wykonania tego zadania.

Tylko w wyjątkowych okolicznościach przydziela się artylerię przeciwlotniczą ciężką do obrony straży tylnej.

Zasadnicze zadania artylerii przeciwlotniczej korpusu i armii są następujące:

- obrona wysuniętych lądowisk i lotnisk,
- obrona linii komunikacyjnych,
- obrona kolejowych stacji zaopatrywania,
- obrona stanowisk dowództw,
- obrona ważnych ośrodków i zakładów.

14
Art. Plot.
korpusu
i armii

Jednostki wyższe czasami organizują obronę obiektów znajdujących się w rejonach jednostek im podległych, na przykład obronę wysuniętych lądowisk znajdujących się w rejonie dywizji jest normalnie wykonywana przez artylerię przeciwlotniczą korpusu. W takich wypadkach istnieje możliwość niepotrzebnego zdawania obrony tego samego obiektu. Z drugiej strony, jeżeli dowódca dywizji przyjmie, że dowódca korpusu wydał rozkazy co do obrony takiego obiektu, a dowódca korpusu przypuszcza, że dowódca dywizji zorganizował tam obronę w ramach dywizji, może się zdarzyć, że dany obiekt pozostanie bez żadnej obrony przeciwlotniczej.

15
Uzgadnia-
nie zadań

Dla uniknięcia podobnych nieporozumień dowódca jednostki wyższej jest zawsze obowiązany do zawiadomienia jednostek podległych o zadaniach, których wykonanie

zostanie przeprowadzone przez wyższą jednostkę.

O ile dowódca niższej jednostki nie otrzyma takiego zawiadomienia, winien on zorganizować obronę wszystkich obiektów wrażliwych w swoim rejonie, a jeżeli nie posiada dostatecznej ilości środków obrony przeciwlotniczej, powinien zwrócić się o ich przydzielenie do dowódcy jednostki wyższej.

R O Z D Z I A Ł D

A R T Y L E R I A P R Z E C I W L O T N I C Z A

W O B R O N I E P R Z E C I W P A N C E R N E J

16
Zasady
ogólne

Armaty przeciwlotnicze są dobrą bronią przeciwpancerną ze względu na dużą szybkość początkową pocisku. Lekkie działa przeciwlotnicze posiadają dodatkową zaletę, że są zdolne do szybkiego obracania się w kierunku w granicach pełnych 360° . Wadą sprzętu artylerii przeciwlotniczej w obronie przeciwpancernej jest trudność ich ukrycia, brak pancerzy ochronnych i wysoka linia ogniowa.

Każde działo przeciwlotnicze jest wyposażone w pewną ilość amunicji przeciwpancernej.

Strzelanie do czołgów z lekkich dział przeciwlotniczych odbywa się albo przy pomocy przelicznika No 3, albo przy pomocy przezierników siatkowych specjalnie dostosowanych do strzelania przeciwpancernego. Nie wolno

otwierać ognia na dalsze odległości niż 500 metrów.

Ciężkie działa przeciwlotnicze są bardzo wrażliwe na ogień artylerii, jak również na ogień broni małokalibrowej. Wobec tego jest rzeczą bardzo ważną, aby otworzony przez nie ogień na wprost do jakiegokolwiek celu naziemnego był od razu ogniem skutecznym. Nie wolno otwierać ognia do czołgów na dalsze odległości niż 1200 metrów.

Stanowiska artylerii przeciwlotniczej znajdujące się w bezpośrednim pobliżu pierwszej linii są zawsze narażone na możliwość zastawkowania przez czołgi nieprzyjaciela. Dowódcy pododdziałów artylerii przeciwlotniczej powinni mieć to zawsze na uwadze i poszczególne działony muszą być zawsze gotowe do obrony własnej. Czynniki ten nie powinien jednak wpływać na wybór stanowisk ogniowych, chyba że z dwóch stanowisk równorzędnych pod względem warunków obrony przeciwlotniczej jedno posiada lepsze warunki obrony przeciwpancernej.

Jeżeli nie można znaleźć stanowiska odpowiedniego do wykonania obydwu zadań, należy w pobliżu stanowiska przeciwlotniczego wybrać stanowisko przeciwpancerne w takiej odległości, aby w razie potrzeby działo mogło być przetoczone przez obsługę. Zazwyczaj taka zmiana stanowiska będzie wykonywana na rozkaz oficera.

17

Obrona
ppanc jako
zadanie
drugorzę-
dne

18
Obrona
ppanc jako
zadanie
główne
(art.plot.
lekka).

Ze względu na szczupłość środków obrony przeciwlotniczej, artyleria przeciwlotnicza lekka może tylko w wyjątkowych okolicznościach otrzymać zadanie przeciwpancerne jako zadanie główne.

Jeżeli dowódca wielkiej jednostki uzna, że nieprzyjacielska broń pancerna jest groźniejsza od lotnictwa nieprzyjacielskiego i w związku z tym wyznaczy część artylerii przeciwlotniczej do obrony przeciwpancernej, należy wziąć pod uwagę następujące czynniki:

- duża wrażliwość działonu na ogień przeciwnika,
- wysoka linia ogniowa dział i wynikająca stąd trudność ich ukrycia bez stosowania okopania,
- szczupłość dotacji amunicji przeciwpancernej w oddziałach artylerii przeciwlotniczej⁺),
- mały zasięg skutecznego ognia,
- niemożność jednoczesnego użycia tych dział do obrony przeciwlotniczej, ponieważ nie mogą one zdradzić swych stanowisk.

Artyleria przeciwlotnicza użyta do obrony przeciwpancernej powinna być rozmieszczona zgodnie z ogólnym planem obrony przeciwpancernej. Dowódca obrony przeciwpancernej wielkiej jednostki jest odpowiedzialny za jej rozmieszczenie.

+) 40 mm amunicja przeciwlotnicza nie nadaje się do strzelania przeciwpancernego.

Przeciwpancerne stanowiska ogniowe dla dział przeciw-
lotniczych powinny być wybierane w taki sam sposób, jak
dla dział przeciwpancernych.

19
Wybór
stanowisk
ppanc

Warunki jakim powinno odpowiadać stanowisko przeciw-
pancerne:

- możliwość strzelania do czołgów w przebiegu (tj. z boku),
- zakrycie przed wglądem nieprzyjaciela z jakiegokolwiek wzniesienia bliższego niż 2000 metrów,
- pole ostrzału na skrzydła, możliwie na teren, w którym czołgi będą się poruszały powoli, np. pod górę, lub przez przeszkody,
- pole ostrzału winno zazębiać się z polami ostrzału dział sąsiednich i dawać możliwość wzajemnego wsparcia,
- dobre ukrycie przed obserwacją z powietrza,
- umieszczenie w rejonie pozycji piechoty,
- dobra łączność z najbliższym oddziałem piechoty,
- możliwość wybrania bliskiego stanowiska zapasowego z dobrymi drogami dojazdowymi,
- ukryte drogi dojazdowe dla zaopatrzenia.

R O Z D Z I A Ł E

S T R Z E L A N I E D O I N N Y C H C E L Ó W

Właściwości ciężkich dział przeciwlotniczych pozwala-
ją na ostrzeliwanie celów naziemnych z dużą celnością i
na duże odległości.

20
Art. Plot.
ciężka

Obserwację ognia można prowadzić z naziemnego lub powietrznego punktu obserwacyjnego, albo ze stanowiska bojowego baterii. Można również prowadzić ogień na podstawie dokładnego przygotowania topograficznego.

O ile zwalczanie celów naziemnych nie zostało przydzielone artylerii przeciwlotniczej ciężkiej jako zadanie główne, natychmiast po ukończeniu strzelania naziemnego działa przeciwlotnicze powinny być gotowe z powrotem do obrony przeciwlotniczej.

21
Art.plot.
lekka

Artyleria przeciwlotnicza lekka nie może prowadzić pośredniego strzelania do celów naziemnych⁺⁾ wskutek małego zasięgu i właściwości przyrządów celowniczych.

Użycie artylerii przeciwlotniczej lekkiej do strzelania naziemnego ogranicza się zwykle do zwalczania celów na małych odległościach.

W razie konieczności artyleria przeciwlotnicza lekka może wykonywać pewne zadania artylerii nadbrzeżnej. Ogień jej jest szczególnie skuteczny przeciwko łodziom desantowym, motorowym łodziom torpedowym i t.p.

Skuteczność ognia artylerii przeciwlotniczej lekkiej przeciwko budynkom i t.p. jest mniej więcej taka, jak skuteczność dwufuntowych dział przeciwpancernych.

^{+) Termin "strzelanie pośrednie" został tu użyty w znaczeniu ogólnie artyleryjskim. W artylerii przeciwlotniczej strzelanie pośrednie oznacza strzelanie przy pomocy przelicznika, radiocelownika i t.p. przyrządów.}

ROZDZIAŁ F

WIADOMOŚCI O NIEPRZYJACIELU

a) Wiadomości o sytuacji lotniczej potrzebne są:

22

- dowódcy wielkiej jednostki przy opracowaniu planu obrony przeciwlotniczej,
- dowódcy wielkiej jednostki i niższym dowódcom dla jak najlepszego wykorzystania posiadanych środków obrony przeciwlotniczej,
- dowódcom artylerii przeciwlotniczej przy wyborze stanowisk bojowych,
- lotnictwu własnemu.

Wiadomości
o lotnict-
wie nie-
przyjaciela

b) Wiadomości o sytuacji lotniczej obejmują:

- siłę różnych rodzajów lotnictwa nieprzyjacielskiego w danym terenie operacyjnym,
- typy samolotów nieprzyjacielskich i ich właściwości,
- prawdopodobne kierunki nalotów,
- sposoby wykonanie nalotów stosowane przez nieprzyjaciela,
- rodzaje obiektów atakowanych przez nieprzyjaciela, dotychczasowe wyniki tych ataków, wielkość używanych bomb,
- sposoby stosowane przez nieprzyjaciela w przeprowadzeniu rozpoznania taktycznego, strategicznego i fotograficznego,
- skuteczność własnej obrony przeciwlotniczej czynnej

i zachowanie się lotnictwa nieprzyjacielskiego podczas ostrzeliwania go.

UWAGA: Dane o sile lotnictwa i typach samolotów można uzyskać z meldunków wywiadu lotnictwa własnego. Meldunki te są przesyłane dowódcom wielkich jednostek armii lądowej.

Dane o kierunkach i sposobach wykonania nalotów oraz o rodzajach obiektów atakowanych należy zbierać od wszystkich oddziałów armii lądowej będących w walce.

Dane o skuteczności obrony przeciwlotniczej są przede wszystkim dostarczane przez oddziały artylerii przeciwlotniczej.

c) Wysyłanie meldunków:

Wszyscy dowódcy wszystkich rodzajów broni powinni sobie zdawać sprawę z ważności natychmiastowego przesylania meldunków o działalności lotnictwa nieprzyjacielskiego. Oddziały artylerii przeciwlotniczej dzięki swemu przeznaczeniu i specjalnemu wyszkoleniu są głównym źródłem tych meldunków, jednak meldunki innych rodzajów broni posiadają ogromną wartość.

Wzór meldunku o działalności lotniczej jest podany w załączniku 2. Dowództwa pułków winny sporządzać zestawienie takich meldunków i przysyłać je do dowództwa korpusu przez dowództwo dywizji. Dowództwa korpusów zestawiają komunikaty informacyjne obrony przeciwlotniczej na podstawie tych meldunków i na podstawie wiadomości uzyskanych z dowództwa armii.

Pełne meldunki i sprawozdania o działalności lotnictwa nieprzyjacielskiego powinny być przesyłane normalną drogą służbową, jednak wiadomości wyjątkowo ważne należy przysyłać i rozpowszechniać jak najszybciej z pominięciem drogi służbowej.

R O Z D Z I A Ł G

O B O W I A Z K I S Z T A B Ó W

W razie przydzielenia polskiego oddziału artylerii przeciwlotniczej do wojsk brytyjskich, dowódca tego oddziału w stosunkach z brytyjskimi służbami i sztabami powinien się stosować do postanowień regulaminu brytyjskiego: "Field Service Regulations. Volume I. 1930 (reprinted 1939). Chapter III, Section 14." Powinien on mieć na uwadze, że w żadnych sprawach technicznych nie wolno mu się zwracać bezpośrednio do szefów służb (heads of services). Sprawy te powinny być załatwiane ze sztabem tej służby, która jest odpowiedzialna za dany dział zaopatrzenia.

O ile oddział polskiej artylerii przeciwlotniczej wchodzi w skład polskiej wielkiej jednostki, obowiązuje normalna droga służbowa przyjęta w Wojsku Polskim.

Z uwagi na to, że dowódca pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej występuje często w sprawach obrony przeciwlotniczej jako zastępca dowódcy artylerii korpusu, albo dowódcy artylerii dywizyjnej, jest rzeczą ważną, aby sta-

23
Zasady
ogólne

nowisko dowództwa pułku artylerii przeciwlotniczej znajdowało się w pobliżu stanowiska dowództwa korpusu albo dywizji.

Podobnie, w razie przydzielenia dywizjonu artylerii przeciwlotniczej lekkiej do brygady piechoty, dowódca tego dywizjonu musi być przygotowany do wystąpienia jako doradca dowódcy brygady, a stanowisko jego dowództwa powinno się znajdować w pobliżu stanowiska dowództwa brygady.

24
Rozkazy
bojowe

Rozkazy bojowe korpusów, dywizyj i pułków są wydawane w celu uniknięcia ciągłego powtarzania tych samych spraw w rozkazach operacyjnych. Rozkazy bojowe nie koniecznie jednak muszą być ograniczone do spraw omawianych w rozkazach operacyjnych. Poniżej podano przykłady spraw, które mogą być omawiane w rozkazach bojowych:

- a) Sprawy omawiane normalnie w rozkazach operacyjnych:
- ogólne wytyczne co do nie otwierania ognia,
 - instrukcje co do zwalczania samolotów rozpoznawczych (patrz paragraf 8),
 - pierwszeństwo przejazdu po drogach,
 - odpowiedzialność dowódców niższych jednostek i oddziałów za przesunięcia artylerii przeciwlotniczej,
 - porządek marszu,
 - postępowanie w razie zaatakowania podczas marszu,
 - zaopatrywanie - sposób zaopatrywania w amunicję,

materiały pędne i smary, oraz żywność, np. czy w ramach pułku, czy w ramach dywizjonu.

b) Sprawy naogół nie omawiane w rozkazach operacyjnych:

- czas i sposób przedstawiania meldunków o działalności lotnictwa nieprzyjacielskiego,
- utrzymanie pojazdów,
- umundurowanie i wyposażenie osobiste żołnierzy,
- dyscyplina marszowa,
- wypatrywanie samolotów i miejscowy system alarmowy,
- dane o rozpoznawaniu samolotów.

Dywizjony artylerii przeciwlotniczej lekkiej zazwyczaj wykonują samodzielne zadania i są rozrzucone w rozległym terenie. Wskutek tego z reguły nie są one zaopatrywane w amunicję, materiały pędne i żywność w ramach pułku. Należy porozumieć się ze służbą zaopatrywania co do zorganizowania bezpośredniego zaopatrywania dywizjonów. W razie podzielenia polskiej artylerii przeciwlotniczej do oddziałów brytyjskich należy się porozumieć z Royal Army Service Corps (R.A.S.C.).

25
Zaopatry-
wanie w
polu

Mogą się zdarzyć następujące dwie ewentualności:

a) Gdy pułk artylerii przeciwlotniczej znajduje się pod bezpośrednimi rozkazami dowódcy dywizji:

Zapotrzebowania dywizjonów przesyła się do dowództwa pułku, które sporządza zestawienie ogólne i przekazuje je dalej. W tym wypadku zapotrzebowanie na amunicję należy kierować do sztabu dywizji (do Staff Captain R.A.

w razie przydzielenia polskiej artylerii przeciwlotniczej do dywizji brytyjskiej), zapotrzebowanie na materiały pędne do najbliższego punktu benzynowego, a zapotrzebowanie na żywność do najbliższego punktu wydawania żywności.

b) Gdy poszczególne dywizjony są przydzielone pod rozkazy dowódców brygad piechoty, albo wyznaczone do ich wsparcia:

Zapotrzebowania dywizjonów są kierowane do dowództw brygad, do których dywizjony są przydzielone. Zastępca dowódcy brygady (Brigade Staff Captain w wypadku brygady brytyjskiej) jest odpowiedzialny za załatwienie wszystkich spraw związanych z zaopatrzeniem dywizjonu artylerii przeciwlotniczej w amunicję, materiały pędne i żywność.

Dowództwo pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej pobiera normalnie amunicję, materiały pędne i żywność z punktów zaopatrywania zorganizowanych przez kompanię zaopatrywania dywizji (zazwyczaj kompania ta wchodzi w skład grupy wojsk wspierających).

Pułki artylerii przeciwlotniczej lekkiej nie przydzielone do dywizyj, oraz wszystkie pułki artylerii przeciwlotniczej ciężkiej posiadają własne plutony zaopatrywania.

R O Z D Z I A Ł H

Ł A C Z N O S C

Podstawowym środkiem łączności taktycznej w ramach pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej jest radio. Na-
leży jednak w jak najszerszym zakresie korzystać z goń-
ców na motocyklach. Nie stosuje się łączności drutowej
pomiędzy dowództwem pułku a dywizjonami, ani pomiędzy
dywizjonami a bateriami. Na wyposażeniu baterii znajdują
się środki łączności telefonicznej drutowej dla połącze-
nia dowództwa baterii ze stanowiskami ogniowymi.

26
Art. Plot.
lekka

Pułk artylerii przeciwlotniczej lekkiej ma zasadniczo
przydzielone pięć różnych długości fal, które normalnie
przydziela się następująco w ramach pułku:

Fala 1: - dla utrzymania łączności pomiędzy dowództwem
pułku i dowództwami dywizjonów. Dowódca pułku po-
siada dodatkową stację, której używa dla porozumie-
wania się z dowództwem pułku i dowództwami dywizjo-
nów gdy nie znajduje się na stanowisku swojego do-
wództwa. (Ogółem pięć radiostacyj Nr 22).

Fale 2, 3 i 4: - po jednej długości fali dla każdego dy-
wizjonu dla utrzymania łączności pomiędzy dowódz-
twem dywizjonu i dowództwami baterij. (Ogółem dwa-
naście radiostacyj Nr 22).

Fala 5: - zapasowa.

Wszystkie radiostacje są obsługiwane przez kierow-

ców-radiotelegrafistów z korpusu osobowego artylerii. Utrzymanie radiostacyj należy do obowiązków elektrotechników radiowych z korpusu osobowego łączności. Pułk posiada urządzenie do ładowania akumulatorów. Gdy zcentralizowane ładowanie nie jest możliwe, należy korzystać z urządzeń do ładowania akumulatorów, które znajdują się na każdym wozie radiowym.

Oprócz radia, dowództwo pułku i dowództwo każdego dywizjonu posiada po czterech gońców na motocyklach.

Za założenie i utrzymanie łączności pomiędzy dowództwem pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej i dowództwem wielkiej jednostki, do której pułk jest przydzielony, odpowiedzialny jest dowódca łączności tej jednostki.

O ile system alarmowy przeciwlotniczy nie został jeszcze zorganizowany przez lotnictwo, pożądanym jest zorganizowanie tymczasowego systemu alarmowego. Jednym ze sposobów wykonania tego jest dostrojenie radiostacyj bateryjnych do najbliższego stanowiska artylerii przeciwlotniczej ciężkiej, lotniska, albo stanowiska dowodzenia operacyjnego artylerii przeciwlotniczej.

27
Art.plot.
ciężka

Łączność radiowa jest potrzebna zarówno do prowadzenia ognia, jak i dla dowodzenia taktycznego. Jeżeli przewiduje się pozostawanie artylerii przeciwlotniczej ciężkiej na tych samych stanowiskach bojowych przez czas dłuższy, można założyć łączność drutową, którą w następstwie należy całkowicie wykorzystać. Artyleria przeciw-

lotnicza ciężka posiada również gońców na motocyklach.

Szczegółowe dane o sposobie użycia środków łączności w artylerii przeciwlotniczej ciężkiej zostaną wydane później w formie dodatku do niniejszej instrukcji.

S Ł O W N I C Z E K

a) Angielsko-polski. W nawiasach podano skróty angielskie.

AIR SENTRY - wypatrywacz samolotów.

ANTI-AIRCRAFT ARTILLERY (A.A.) - artyleria przeciwlotnicza.

ARMOUR PIERCING AMMUNITION - amunicja przeciwpancerna.

BATTERY (Bty) - dywizjon.

COMMANDER ROYAL ARTILLERY (C.R.A.) - dowódca artylerii dywizyjnej.

CORPS COMMANDER ROYAL ARTILLERY (C.C.R.A.) - dowódca artylerii korpusu.

DEAD ARC - wycinek martwy; wycinek bezpieczeństwa.

DETACHMENT - działon.

DETACHMENT COMMANDER - działonowy.

GUN POSITION OFFICER (G.P.O.) - oficer ogniowy (baterii).

HEAVY ANTI-AIRCRAFT ARTILLERY (Heavy A.A.) - artyleria przeciwlotnicza ciężka.

HEAVY GUN - ciężkie działo.

LIGHT ANTI-AIRCRAFT ARTILLERY (Light A.A.) - artyleria przeciwlotnicza lekka.

LIGHT GUN - lekkie działo.

PREDICTOR - przelicznik.

RADIO DIRECTION FINDING (R.D.F.) - radiocelowanie.

"R" GROUP - rzut "R"; zwied.

ROYAL ELECTRICAL AND MECHANICAL ENGINEERS (R.E.M.E.) - oddziały warsztatowe składające się z puszkarzy, elektrotechników,

mechaników przyrządowych i mechaników samochodowych.

b) Polsko-angielski.

AMUNICJA PRZECIWPANCERNA - Armour piercing ammunition.

ARTYLERIA PRZECIWLOTNICZA - Anti-Aircraft Artillery.

ARTYLERIA PRZECIWLOTNICZA CIEŻKA - Heavy Anti-Aircraft Artillery.

ARTYLERIA PRZECIWLOTNICZA LEKKA - Light Anti-Aircraft Artillery.

BATERIA - Troop.

DOWÓDCA ARTYLERII DYWIZYJNEJ - Commander Royal Artillery.

DOWÓDCA ARTYLERII KORPUSU - Corps Commander Royal Artillery.

DYWIZJON - Battery.

DZIAŁO - Gun.

SUBSECTION - działon.

TROOP (Tp) - bateria.

DZIAŁON - Detachment; Subsection.

DZIAŁONOWY - Detachment commander.

OFICER OGNIOWY - Gun position officer.

PRZELICZNIK - Predictor.

RADIOCELOWANIE - Radio direction finding.

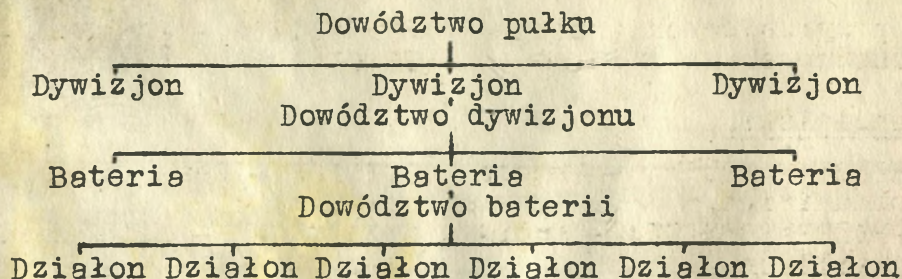
RZUT (taktyczny) - Group.

WYCINEK BEZPIECZEŃSTWA - dead arc.

WYCINEK MARTWY - dead arc.

WYPATRYWACZ (samolotów) - Air sentry.

ZWIAD - Group "R"; Reconnaissance group.

ORGANIZACJA PUŁKU ARTYLERII PRZECIWOLOTNICZEJ LEKKIEJ

Przybliżone zestawienie ilości oficerów, podoficerów, szeregowców, dział i pojazdów mechanicznych.

	oficerów	podofic. i szer.	dział	wozów	motocykli
W baterii	3	75	6	17	5
W dywizjonie	13	265	18	60	20
W dowództwie pułku	11	55	—	14	5
Razem w pułku	50	850	54	194	65

Załącznik 2.

WZÓR MELDUNKU O DZIAŁALNOŚCI LOTNICZEJ

..... bateria. Data Godzina

Zadanie

L.p.	Godzina	Ilość i typy samolotów nieprzyjaciela	Kierunek nalotu	Metoda ataku	Ilość i wiel- kość zrzuco- nych bomb	Wyniki czynne: opl
1	2	3	4	5	6	7

8) Specjalnie ważne szczegóły (np. użycie przez nieprzyjaciela
zdobytch samolotów własnych, współrzędne upadku samolotu n-pla)

.....

.....

.....

Dowódca Baterii
podpis

52 110

BIBLIOTEKA

ASC

NAUKOWA

80868

~~Ant. 413~~
~~Ant. 414~~
~~Ant. 415~~